

Vaikų raidos sutrikimų reabilitacijos galimybės sanatorijoje *Palangos gintaras*

Vaizdingoje Palangos vietoje, pušų apsuptyje, įsikūrusi vaikų reabilitacijos sanatorija *Palangos gintaras*. Šiais metais įstaiga šventė veiklos 30-metį. Jubiliejus - tai ne tik gražus skaičius. Pirmiausia, tai sukaupta patirtis, žinios, kurios leidžia geriau suvokti ir greičiau reaguoti į vaikų poreikius, atsižvelgti į kiekvieną ir kiekvienam pritaikyti individualią programą. Personalas čia dirba ne šabloniškai, o kūrybiškai. Vaikų neapgausi. Jie kaip niekas kitas jaučia nuoširdų rūpestį ir šilumą.

Šiandien *Palangos gintaras* - didžiausia Lietuvoje moderni vaikų reabilitacijos sanatorija, turinti plačias galimybes gydyti įvairias ligas. Tai bene vienintelė įstaiga, kuri pati surenka (neturint galimybės atvykti patiems) vaikus iš visos Lietuvos. Čia būnant nenutrūksta mokymo procesas (veikia sanatorijos gimnazija), o gaminamo maisto kokybė išsklaido bet kokį mamų nerimą dėl vaiko maitinimo.

Kodėl reikėtų rinktis šią sanatoriją pacientams, sergantiems psichikos ir elgesio ligomis? Kalbamės su vaikų sanatorijos direktoriumi Sauliumi Deveikiu ir vyriausiąja fizinės medicinos ir reabilitacijos gydytoja Rasa Vengaliene.

Kuo stipri vaikų sanatorija *Palangos gintaras*? Kodėl kasmet ji pritraukia tiek lankytojų?

Mūsų stiprybė – platus, nuolat atsinaujinantis paslaugų spektras, komandinis darbas, profesionalumas, specialistų atsidavimas ir maksimalių rezultatų siekimas. Reabilitacijos ir sveikatinimo paslaugas teikia savo srities profesionalai, kurių

patirtis ir jaunatviškas entuziazmas veikia sinergiškai. Visa tai leidžia pasiekti puikių rezultatų.

Palangos gintaras yra didžiausia vaikų sanatorija Baltijos šalyse, vienu metu galinti apgyvendinti 300 ir daugiau pacientų. Tiesa, sanatorijos lankytojų skaičius neužgožia paslaugų. Mūsų stiprioji pusė yra gydomoji bazė, kuri leidžia teikti plačiausią asortimentą aukščiausios kokybės, pažangiausiomis technologijomis pagrįstas, kvalifikuotas, saugias ir

veiksmingas, atitinkantis pacientų lūkesčius sveikatos priežiūros paslaugas.

Ar rudens ir žiemos sezonu sanatorijoje galima sulaukti išskirtinių paslaugų, dėmesio? Kokie vaikai labiausiai laukiami šaltuoju metų laikotarpiu?

Šaltuoju sezonu, t. y. lapkričio–kovo mėnesiais, dėl mažesnio personalo užimtumo labai laukiami vaikai su negalia, nes jiems galima skirti dar daugiau laiko ir dėmesio. Rudens ir žiemos mėnesiais sanatorijos specialistai gali suteikti maksimaliai daug paslaugų, skirti papildomas procedūras vaikui ir šeimos nariui, auginančiam sutrikusios fizinės ir psichinės raidos atžalą.

Psichikos ir elgesio sutrikimų reabilitacija privalo turėti aiškiais tikslais paremtą programą. Svarbu pradėti reabilitaciją nuo gerų tarpusavio santykių sukūrimo. To lengviausia pasiekti gydymo sanatorijoje metu.

Reabilitacijos laikotarpiu svarbu išsiaiškinti esminę vaiko problemą. Tai gali būti liga, bloga socialinė padėtis, nesėkmės mokykloje. Atsižvelgiant į tai, parenkama ir pagalbos vaikui strategija. Nustačius psichikos sutrikimo priežastį, reikia ieškoti teigiamų išeičių, kelti naujus tikslus, numatyti tam tikrą veiksmų planą ir po reabilitacijos. Sanatorinė reabilitacija – itin dėkingas metas, nes su vaikais galima dirbti intensyviai ir kiekvieną dieną, stebėti emocijų pokyčius valandomis, dienomis, atitinkamai reaguoti ir koreguoti gydymą. Tai sunkiau pasiekti psichikos sveikatos centruose

ar mokyklose. Panaudojant specialiąsias programas, vaikams galima padėti per 3 savaites. Tai yra pasiekti tikslą, kad vaikas į jį supantį pasaulį pažvelgtų kitomis akimis ir tai taptų stimulu pradėti naują gyvenimo etapą. Be abejo, gali būti, kad šiam tikslui pasiekti prireiks 2, 3 ar net 4 sanatorinio gydymo kartų.

Pokalbį apie tai, kokie vaikai laukiami sanatorijoje *Palangos gintaras*, kokią pagalbą jiems gali suteikti specialistai, tęsiame su fizinės medicinos ir reabilitacijos gydytoja R. Vengaliene.

Sanatorijoje *Palangos gintaras* gydos nemažai vaikų, kuriems diagnozuoti raidos sutrikimai. Jie gali būti labai įvairūs – skirtingo sunkumo ir sričių. Su kokiais vaiko raidos sutrikimais dažniausiai susiduriate savo darbe? Kokiems vaikams galite padėti?

Vaikų raidos sutrikimai – tai motorikos, kalbos ir kalbėjimo, mokymosi, socialinių ir pažintinių gebėjimų sutrikimai ar atsilikimas dėl nesubrendusios nervų sistemos pažeidimo. Dažniausi vaikų raidos sutrikimai yra regos, klausos, intelekto ir mokymosi, autizmo spektro sutrikimai, epilepsija, cerebrinis paralyžius.

Raidos sutrikimai išryškėja kūdikystėje arba ankstyvojoje vaikystėje, gali apimti vieną ar kelias raidos sritis. Dažnai pirmieji juos pastebi tėvai arba jie išryškėja pradėjus vaikui lankyti darželį. 2019 metais mūsų įstaigoje gydėsi apie 4 300 vaikų. Iš jų beveik 1 tūkst. turėjo įvairių raidos sutrikimų.

Papasakokite plačiau, kaip vyksta reabilitacija. Kokie tikslai keliami?

Sanatorijoje teikiama tęstinė pagalba – medicininės reabilitacijos paslaugos. Dažniausi sutrikimai – specifinis mišrus raidos sutrikimas, specifinis judesių raidos sutrikimas, hiperkineziniai sutrikimai, cerebrinis paralyžius.

Atsižvelgiant į vaiko amžių, biosocialinių funkcijų ir / ar ligos sunkumo laipsnį, teikiamas sveikatos grąžinamasis gydymas vaikams nuo 3 metų, kuriems nustatytas motorikos, kalbos ir pradinės veiklos sutrikimas. Vaikams iki 3 metų taikoma reabilitacija II.

Vaikams, sergantiems cerebriniu paralyžiumi, priklausomai nuo diagnozės nustatymo ir apsitarnavimo lygio, negalios nustatymo laiko, teikiamas sveikatos grąžinamasis gydymas, pakartotinė reabilitacija ar palaikomosios reabilitacijos paslaugos. Vaikai iki 8 metų turi teisę vykti į medicininės reabilitacijos įstaigas lydimi suaugusiojo. Vyresni vaikai gali būti lydimi slaugančio asmens, jei jiems nustatyta negalia, ar gydytojų konsultacinė komisija nustatė, kad dėl adaptacijos ar elgesio sutrikimų, sunkių centrinės ar periferinės nervų sistemos, atramos ir judamojo aparato pažeidimų, traumų, operacijų reikalinga slauga.

Kadangi sutrikimai įvairūs, apimantys įvairias vaiko veiklas, su jais dirba įvairių specialistų komanda. Į sanatoriją vaikai atvyksta su jau nustatyta diagnoze. Įvertinami tėvų skundai, surenkama anamnezė, įvertinama klinika. Atvykimo dieną gydytojas suformuoja komandą, kurią sudaro fizinės medicinos ir reabilitacijos gydytojas / pediatras, kineziterapeutas, logoterapeutas, ergoterapeutas, medicinos psichologas, socialinis darbuotojas, masažuotojas,

medicinos slaugytoja. Komandiniame darbe dirba ir pats ligonis su šeimos nariu. Iškeliami trumpalaikiai uždaviniai, kurie reabilitacijos pabaigoje turėtų būti pasiekti. Sudaromas reabilitacijos priemonių planas.

Atsižvelgiant į vaiko amžių, ligos sunkumą, vaiko bendravimo įgūdžius, skiriama individuali arba grupinė kineziterapija, mechanoterapija, masažas, limfodrenažinis masažas, ergoterapija, logoterapija. Skiriama hidroterapija, perlinės / sukūrinės vonios, kontrastinės vonios, povandeninis masažas. Paprastai vaikai serga ir gretutinėmis ligomis, todėl skiriamos įvairios fizioterapinės procedūros – fangoparafino aplikacijos, raumenų stimuliacija, magnetoterapija, haloterapija. Procedūros dažniausiai vyksta pirmoje dienos pusėje. Po pietų vaikai lanko šalia esančią sanatorinę mokyklą. Vaikai, kurie dėl įvairių priežasčių nelanko mokyklos, ugdomi sanatorijos patalpose pagal individualią programą. Mažesni pacientai laiką leidžia žaidimų aikštelėje.

Veikiausiai pirmiausias ir svarbiausias dalykas yra rasti ir užmegzti kontaktą su vaiku? Ar visada pavyksta? Kaip to pasiekiate?

Visi mūsų sanatorijoje dirbantys gydytojai yra pediatrai, kurie kartu turi ir fizinės medicinos, ir reabilitacijos gydytojo ar vaikų neurologo arba vaikų gastroenterologo licencijas. Kad gydytojo ar kito specialisto kontaktas būtų efektyvus, svarbu ne tik tai, kaip bendraujama, bet ir aplinka. Mūsų sanatorijos kabinetai ir erdvės yra žaismingos, pritaikytos vaikams. Juk tik jaukioje aplinkoje vaikai būna neįsitempę, jaučiasi saugiai, komfortiškai. Labai svarbu užmegzti santykį ne tik su vaiku, bet ir tėvais. Mūsų uždavinys – sumažinti tėvų baimę, nes tik tuomet galima tikėtis, kad tėvai teiks vaikui reikalingą pagalbą.

Viena – vaiko liga ir diagnozė, kita – kad, nustačius tą pačią diagnozę, kiekvienas vaikas yra skirtingas, individualus. Kaip parenkate reabilitacijos programą?

Reabilitacijos programa sudaroma atsižvelgiant į diagnozę, vaiko amžių, emocinę būklę, bendravimo įgūdžius. Taip pat atsižvelgiama į gretutines ligas. Vienam vaikui galbūt didesnę dėmesį reikia skirti lavinti stambiajai ir smulkiajai motorikai, kitam – gerinti emocinę sveikatą, lavinti kalbą ar pažintines funkcijas. Atsižvelgiant į tai, ir sudaromas reabilitacijos planas.

Kokios reabilitacijos komandos specialistų paslaugos teikiamos sanatorijoje *Palangos gintaras* vaikams, kurių raida sutrikusi?

Vienas svarbiausių pagalbos raidos sutrikimų turinčiam vaikui veiksnių yra suaugusiųjų – mamos ir tėčio – gebėjimas suprasti vaiko poreikius ir tinkamai jį juos reaguoti. Raidos sutrikimų turinčių vaikų signalus ne visada lengva pastebėti ir suprasti.

Jų tėvams dažnai neužtenka intuityvios tėvystės kompetencijos, todėl tenka įgyti specialių bendravimo su savo vaiku žinių. Tėvai su medicinos psichologu aptaria psichologinius ir emocinius sunkumus, jų sprendimo būdus individualioje konsultacijoje.

Kineziterapeuto tikslas – aktyvaus judėjimo formavimas. Jis padeda vaikams išmokti valdyti raumenis, palaikyti pusiausvyrą, tapti kuo mažiau priklausomiems. Esant būtinybei, kineziterapeutas pataria ir padeda išsirinkti kompensuojamąją techniką. Tai įvairūs prietaisai, ortopediniai gaminiai.

Ergoterapija dažniausiai skiriama vaikams, kuriems nustatyti raidos, suvokimo, dėmesio koncentracijos sutrikimai. Ergoterapija skiriama vaikams, kurie dėl ligos nelanko darželio, mokyklos.

Logoterapija skirta ikikalbiniams ir kalbos įgūdžiams lavinti. Taip pat yra tokia pagalbos rūšis, kaip maitinimo terapija, alternatyvioji komunikacija.

Socialinis darbuotojas padeda vaiko artimiesiems, tėvams susidoroti su psichosocialiniais ir ekonominiais sunkumais – informuoja apie paramą šeimoms, apie įstatymus, reguliuojančius socialinę pagalbą šeimoms.

Kokios paslaugos populiariausios, mėgstamiausios vaikų?

Pagrindinė mažų vaikų veikla – įvairūs žaidimai. Todėl ir mėgstamiausios procedūros yra susijusios su žaidimais. Tai ir ergoterapija, ir grupinė kineziterapija vaikams, kuriems yra sensorikos sutrikimų, įvairių dėlionių naudojimas. Atsipalaidavimo kabinete padedama atsipalaiduoti, sumažinti nerimą, stresą, išmokti valdyti jausmus ir emocijas. Mažieji pacientai šiame kabinete klausosi pasakų. Pamėgtas ir deguonies kokteilis, kuris gaminamas iš vaistinių ir vitaminų turinčių komponentų, su deguonies burbuliukais, putas surišančiu priedu. Išgėrus šį sveikatos kokteilį, pagerėja nuotaika, išnykta emocinio krūvio sukelti funkciniai nervų sistemos sutrikimai. Pagerėja miegas, sumažėja nuovargis.

Kokių rezultatų pavyksta pasiekti?

Svarbu ne tik pasiekti norimų rezultatų, bet ir juos išlaikyti. Labai svarbus tęstinis tėvų darbas namuose. Džiaugiamės ir nedideliais rezultatais, pavyzdžiui, kai iki sanatorinio gydymo vaikas dėl motorikos sutrikimų tam tikros veikos negalėjo atlikti, o po gydymo – jau sugeba. Vaikai išmoksta geriau sutelkti dėmesį, tampa savarankiškesni, geriau bendrauja. Skatiname ir toliau lavinti socialinius įgūdžius per žaidimus, veiklas, įsitraukiant šeimos narius. Vaikai mokomi laikytis nustatytų taisyklių, tinkamai reikšti jausmus.

Ką turėtų žinoti šeimos gydytojai apie sanatorijoje *Palangos gintaras* teikiamas paslaugas?

Į sanatoriją atvykstantis lydintis šeimos narys (slaugantis vaiką iki 8 metų) gyvena ir pietus galima nemokamai. Su vyresniu vaiku slaugantis asmuo gali atvykti, jei vaikui reikalinga nuolatinė slauga ir priežiūra. Nedarbingumo pažymėjimas slaugančiam asmeniui išduodamas, jeigu vaiko amžius yra iki 7 metų. Vyresniems vaikams – pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos ir Lietuvos Respublikos socialinės saugos ir darbo ministerijos patvirtintą sąrašą.

Siekiame ir tikimės, kad vaikams, kuriems nustatyti raidos ir įvairūs kiti sveikatos sutrikimai, mūsų sanatorija taps vieta, kurioje jie ne tik atsigaus fiziškai ir emociškai, bet ir susiras draugų. Draugiškas ir profesionalus sanatorijos kolektyvas padės jiems adaptuotis, pasivyti bendraamžius, sustiprinti sveikatą. Šis metų laikotarpis yra kaip tik pats tinkamiausias metas tai padaryti.

Dėkojame už pokalbį
Kalbėjosi Natalija Voronaja

PALANGOS VAIKŲ SANATORIJA
„PALANGOS GINTARAS“
Vytauto g. 30, Palanga
www.palangosgintaras.lt